

Nederlandse Mycologische Vereniging

Maandjournaal Paddenstoelen

Nummer 43

1 februari 2025

Van de redactie

Nadat we vorige maand het journaal een keertje hebben overgeslagen, zijn we blij dat we voor februari weer een mooi journaal hebben kunnen samenstellen. In dit nummer besteden we aandacht aan een aantal Natuurberichten over onder andere die ingewikkelde fluweelpootjes, Eikentrilzwammen en Zwarte trilzwammen, en een artikel over weerschijnzwammen.

Ook zetten we graag Henk Huijser in het zonnetje. Hij mocht onlangs de zeer verdiende prestigieuze Cool & van der Lekprijs in ontvangst nemen tijdens de Nieuwjaarsbijeenkomst van de Nederlandse Mycologische Vereniging.

In de **Vooruitblik** bespreken we de Paddenstoel van de maand februari en presenteren we de Weidekringzwam, die is uitgeroepen tot Paddenstoel van het jaar 2025.

In de rubriek **Media** is er speciale aandacht voor slijmzwammen, korstmossen en korstmosparasieten. Verder in dit nummer een artikel over kleurige, soms wat zeldzamere, paddenstoelen die je in de winter en in het vroege voorjaar kunt vinden.

Wij wensen iedereen weer veel leesplezier!

Carolien en Jan

Terugblik

Cool & Van der Lekprijs 2025 voor Henk Huijser

Op 11 januari jongstleden werd er op de Nieuwjaarsbijeenkomst van de NMV, de Cool & van der Lekprijs 2025 uitgereikt. Dit jaar mocht Henk Huijser deze prestigieuze prijs in ontvangst nemen. Henk heeft ruim 30 jaar lang gewerkt aan een publicatie over het geslacht *Scutellinia*, waarin hij zijn kennis en ervaring met wimperzwammen heeft gebundeld in dit ruim 135 pagina's tellend boek.

"Het geslacht Wimperzwam" is in 2020 uitgegeven, is éénmalig herdrukt en zal niet opnieuw worden uitgegeven. Hierom heeft Henk het boek als [download](#) beschikbaar gesteld op de website van de NMV. Maar Henk heeft nog heel veel meer betekend voor de NMV en de mycologie. Lees alles over Henks verdiensten op de [website](#) van de NMV.

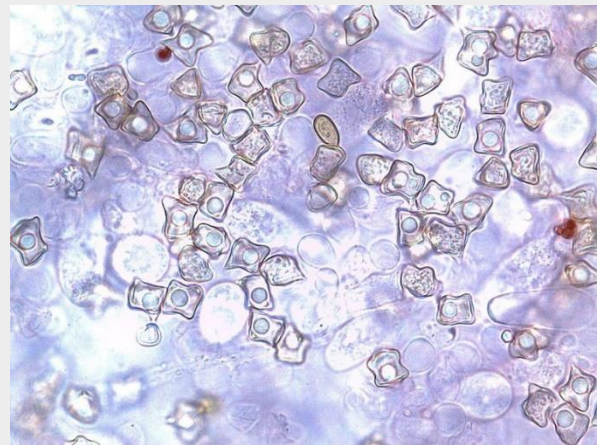
Wij feliciteren Henk van harte met deze mooie prijs!

NMV voorzitter Kees van Vliet (r) overhandigt de Cool & van der Lekprijs aan Henk Huijser (l). Foto: Melchior van Tweel

4 december Sporenvormen bij paddenstoelen als Engelse dropjes

Iemand dacht een mycena meegenomen te hebben uit het Robbenoordbos, maar kwam er niet toe deze te determineren. De volgende dag waren de plaatjes van de vermeende mycena verkleurd van wit naar helderroze. Het moest dan wel iets anders zijn, bijvoorbeeld een satijnzwam. Bij microscopisch onderzoek bleken de sporen echter sterk op Engelse dropjes te lijken. Lees er alles over in dit [Natuurbericht](#).

Sporen van de Sterspoorsatijnzwam (Martijn Oud)

12 december Izabelkleurig breeksteeltje nog steeds te vinden?

Nog niet zolang geleden stonden er plotseling bleke paddenstoeltjes met geelbruine tot roestbruine plaatjes in de achtertuin van Piet Brouwer. Vanwege de naar verhouding elegante hoge, bleke hoedjes is het een onmiskenbaar paddenstoeltje met de mooie naam Izabelkleurig breeksteeltje. December is toch een wat vreemde maand voor dit zomerse paddenstoeltje. Lees [hier](#) meer over het Izabelkleurig breeksteeltje.

Izabelkleurig breeksteeltje (Piet Brouwer)

25 december Weerschijnzwammen gevonden

Recent werden twee weerschijnzwammen gemeld. In het Spanderswoud (in 't Gooi) werd de vrij zeldzame Beukenweerschijnzwam op een Beuk aangetroffen en in de duinen bij Bergen (NH) de zeldzame Vosrode weerschijnzwam. Weerschijn-zwammen behoren niet alleen tot een mooie, maar ook tot een interessante groep van de houtzwammen. Lees er alles over in [dit](#) Natuurbericht.

Vosrode weerschijnzwam (Martijn Oud)

4 januari Mooie maar ingewikkelde fluweelpootjes

Het Vijfhoekpark is een van de oudste parken van Noord-Holland. De bodem bestaat hier uit zeelei. Ooit heeft deze bodem deel uitgemaakt van het Oer-IJ. Hier staat een aantal kapitale schietwilgen waarvan er enkele omgewaaid zijn. Op één van deze plat gewaaide wilgen staan momenteel meer dan vijftig fluweelpootjes. Om welke soort fluweelpootje het gaat, moet de microscoop uitwijzen. Lees [hier](#) meer.

Zomerfluweelpootjes (Piet Brouwer)

12 januari Kaal dwergoortje en Harig dwergoortje kunnen erg op elkaar lijken?

Bij het opruimen van wat oude houtresten op het erf, viel de bewoner van een pand in de nieuwe gemeente Dijk en Waard een aantal op oortjes lijkende paddenstoeltjes op. Na een langdurige determinatie bleek het te gaan om Harig dwergoortje of Kaal dwergoortje, maar om welke soort het precies ging was onduidelijk. Bij het naslaan van literatuur kon men er niet wijzer van worden. Lees hier het [Natuurbericht](#).

Harig dwergoortje (Ada Schuit)

17 januari Kerntrilzwam, een wat snotterig trilzwammetje

In recreatiegebied Twiske in de Zaanstreek laten ze het afgewaaid hout liggen, mits het niet in de weg ligt. Vooral in de winter zijn hier mooie paddenstoelen op te vinden. Enige passen van de padrand verwijderd, worden momenteel veel trilzwammen gevonden op verschillende soorten loofhout. Hier liggen ook dode stammen en takken van dennenhout waar weer andere trilzwamsoorten op worden gevonden. Lees er [hier](#) meer over.

Kerntrilzwam (Marian Jagers)

**17 januari Zwarte trilzwam of Eikentrilzwam?
Dat is de vraag**

Met 2 graden Celsius overdag, mist en regelmatige buien, konden er – ondanks het monotone weertype – soms mooie paddenstoelen worden genoteerd. Zo ook twee soorten trilzwammetjes waar in het verleden geregeld enige Babylonische spraakverwarring over bestond. Beide soorten komen algemeen voor in ons land. Lees er meer over in dit [Natuurbericht](#)

Eikentrilzwam (Hans Adema)

Vooruitblik

Paddenstoel van de Maand

De [PvdM](#) van februari is het Kleverig lindebekertje.

Laurens van der Linde op [Nederlandse soorten](#)

Paddenstoel van het Jaar

De paddenstoel van het jaar 2025 is bekend: de **Weidekringzwam** (*Marasmius oreades*).

De NMV heeft het initiatief genomen om zoveel mogelijk vindplaatsen van deze soort in kaart te brengen. Een reden daarvoor is dat de Weidekringzwam ook uitstekend kan meedoen in een paddenstoelentuintelling, die dit jaar voor het eerst georganiseerd gaat worden.

Wil je meer lezen over de Paddenstoel van het jaar 2025, klik dan [hier](#).

Weidekringzwam (Anneke van der Putte)

Vrolijke kleuren in de winter en het vroege voorjaar *Jan Knuiman en Carolien Reindertsen*

Je zult het misschien niet verwachten, maar paddenstoelen kun je het hele jaar door vinden, zelfs tijdens de koude wintermaanden. Sommige van deze in de winter voorkomende soorten zijn prachtig fel van kleur en vallen direct op in het sombere grijze winterlandschap. Hieronder een kleine greep uit de vele soorten die je momenteel kunt vinden, aangevuld met wat weetjes bij die soorten.

Zwammen op hout

Houtzwammen en korstzwammen

Als mycologen het over “houtzwammen” hebben, bedoelen ze meestal de op hout levende zwammen met een sporenvormende laag die bestaat uit gaatjes of poriën aan de onderkant van de hoed. Voorbeelden zijn tonderzwammen (ondergebracht in diverse geslachten), elfenbankjes, Berkenzwam, Zwavelzwam, etc. Dergelijke houtzwammen met gaatjes, ofwel *poroïde houtzwammen*, zien er soms ook schitterend gekleurd uit. Kijk bijvoorbeeld eens naar zoiets alledaags als het Gewoon elfenbankje. Het doet zijn wetenschappelijke naam *Trametes versicolor* eer aan. Het epitheton “versicolor” verwijst naar een diversiteit aan kleuren.

Gewoon elfenbankje (Jan Knuiman)

Met *korstzwammen* die ook op hout leven, worden groepen aangeduid die aan de sporenvormende laag geen poriën hebben. Die laag is dan glad, geplooid, of bezet met stekeltjes of tandjes. Korstzwammen kunnen volledig korstvormig (*resupinaat*) groeien maar hebben vaak ook een van het substraat afbuigend deel dat er dan uitziet als een hoedje (schijnhoedje). Voorbeelden zijn de algemeen voorkomende Gele korstzwam maar ook de Blauwe korstzwam, een vrij zeldzame soort, die groeit op loofhout.

Blauwe korstzwam (Lucien Noens)

Gele trilzwam en Gele hersentrilzwam

De Gele trilzwam is een algemene verschijning op loofhout. De soort parasiteert op het mycelium van *Peniophora*-soorten zoals Paarse eikenschorszwam. De Gele hersentrilzwam lijkt veel op de Gele trilzwam maar die parasiteert op het mycelium van de Gele korstzwam. Toch wil dit nog niet zeggen dat een gele trilzwam die bij vruchtlichamen van Gele korstzwam groeit dan ook een Gele hersentrilzwam is. Het lijkt erop dat mycelia van de Gele korstzwam en de Paarse eikenschorszwam naast elkaar kunnen voorkomen. Als je denkt de zeldzame Gele hersentrilzwam gevonden te hebben - er zijn kleine macroscopische verschillen met de Gele trilzwam - biedt het meten van de sporen meer zekerheid op een juiste determinatie. Het verschil in sporenmaten van de twee soorten is namelijk aanzienlijk.

Gele trilzwam (Henk Huijser)

Gele hersentrilzwam met Gele korstzwam (Jan Knuiman)

Roodkleurige kelkzwammen

In Nederland kennen we twee roodkleurige kelkzwammen: de Rode kelkzwam en de Krulhaarkelkzwam. In België wordt ook nog de veel zeldzamere Slijmspoorkelkzwam – *Sarcoscypha jurana* gekend en wel van zeven vindplaatsen. De Rode kelkzwam en de Krulhaarkelkzwam kunnen op basis van de vorm van de sporen en de structuur van de haren van elkaar worden onderscheiden.

Krulhaarkelkzwam (Carolien Reindertsen)

Fluweelpootjes

Fluweelpootjes die we in het voorjaar nog volop kunnen tegenkomen, zijn het Gewoon en Langsporig fluweelpootje. Fluweelpootjes komen algemeen voor op loofhout en leven saprotroof. Het Langsporig fluweelpootje heeft gemiddeld langere sporen dan het Gewoon fluweelpootje. Toch biedt dit niet altijd uitkomst omdat de sporenmaten behoorlijk kunnen overlappen.

Gewoon fluweelpootje (Henk Huijser)

Oranje oesterzwam

In het vorige maandjournaal meldden we al dat de verspreiding van de Oranje oesterzwam sinds de eerste vondst in 2007 een grote vlucht heeft genomen. De soort kan tot begin april worden waargenomen. Overigens is de Oranje oesterzwam (geslacht *Phyllotopsis*) geen naaste familie van de Gewone en Bleke oesterzwam (geslacht *Pleurotus*). De Oranje oesterzwam leeft saprotroof op het dode hout van loofbomen en struiken.

Oranje oesterzwam (Jan Knuiman)

Gewone wimperzwam

Het lijkt erop dat er minimaal twee soorten schuilgaan onder wat we lange tijd Gewone wimperzwam - *Scutellinia scutellata* genoemd hebben. Het lijkt er zelfs op dat de dubbelganger *Sc. crinita* veel algemener is dan *Sc. scutellata*. Beide soorten hebben langere randharen dan de meeste andere wimperzwammen. Ze komen voor op allerlei soorten vochtig dood plantaardig materiaal, waaronder rottend hout, in diverse habitats. Ze zijn het hele jaar door te vinden maar wel minder in de winter dan in andere seizoenen.

Gewone wimperzwam (Gerben Winkel)

Paarse knoopzwam

Ook de Paarse knoopzwam is evenals de daarop gelijkende Grootsporige paarse knoopzwam het hele jaar door te vinden maar wordt wel wat minder gemeld in de winterperiode. Ze kunnen voorkomen in zowel de geslachtelijke (schijf- tot schotelvormige vruchtlichamen) als in de ongeslachtelijke vorm (gelobde klodders). De ongeslachtelijke vorm kan lijken op de Zakjestrilzwam maar die is minder paars van kleur.

Paarse knoopzwam (Henk Huijser)

Zwammen op de grond

Lentebekerzwam en Gele wortelbekerzwam

Soorten die op de grond groeien en met hun felle kleuren de aandacht trekken, lijken in het vroege voorjaar beduidend minder voor te komen dan kleurige soorten die op hout leven. Een van de soorten

Lentebekerzwam (Jan Knuiman)

Gele wortelbekerzwam (Nico Dam)

die beslist opvalt als je de moeite neemt om goed te zoeken in de strooisellaag tussen het afgefallen blad, takjes e.d. is de Lentebekerzwam. Een jaar of tien geleden leek het erop dat de Lentebekerzwam aan een opmars bezig was, maar daarna lijkt het weer bergafwaarts te zijn gegaan. Een soort die erop kan lijken en ook nog in de winter/vroege voorjaar kan worden aangetroffen is de Gele wortelbekerzwam. Beide soorten zijn zeldzaam.

Roze grondschiifje

Het Roze grondschiifje is een piepklein paddenstoeltje dat vaak tussen mossen (vooral Purpersteeltje) en korstmossen groeit maar nauwelijks opvalt. Foto's van het Roze grondschiifje kunnen daardoor een verkeerde indruk geven van de grootte maar horen zeker thuis in een overzicht van fraai gekleurde zwammetjes van dit jaargetijde. Thans is de officiële wetenschappelijke naam *Roseodiscus formosus* maar voorheen was dat *Discinella menziesii*.

Roze grondschiifje (Jan Knuiman)

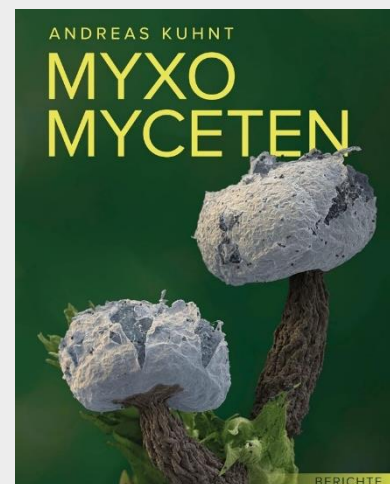
Zeg nou zelf, van deze pracht en praal aan winterse paddenstoelen verdwijnt je winterblues toch als sneeuw voor de zon?

Media

NIEUW

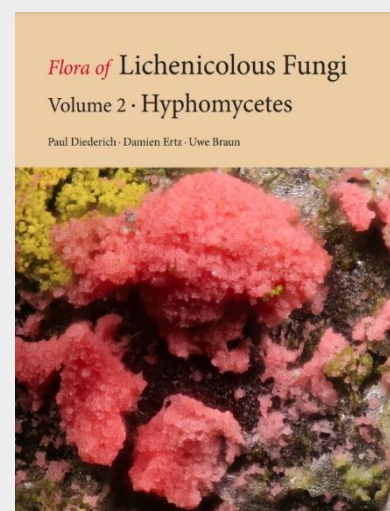
Myxomyceten: Berichte, Teil 1 *Andreas Kuhnt*

Dit boek wordt aanbevolen door slijmzwammenexpert Hans van Hooff. Het geeft voor alle opgenomen soorten uitgebreide beschrijvingen, verbluffend mooie foto's van habitat, habitus, ontwikkelstadia en micro- en SEM-foto's van sporen en structuren. Er worden in totaal 15 soorten uitgebreid behandeld, waarvan de eerste zes mestbewonend zijn. Van nog eens vier soorten worden ruim geïllustreerde "notities" gegeven (gemiddeld 10 bladzijden per notitie!). [Bestelinformatie](#)

Flora of Lichenicolous Fungi: Volume 2 – Hyphomycetes *Paul Diederich, Damien Ertz & Uwe Braun*

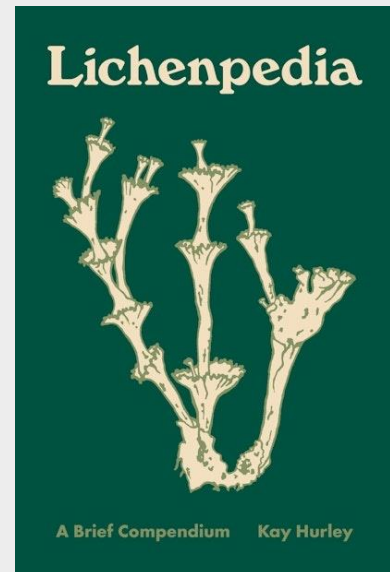
Het tweede deel van een wereldmonografie over lichenparasieten behandelt 296 soorten die ondergebracht zijn in 101 geslachten. Hiervan worden 271 soorten en één variëteit beschouwd als obligaat op korstmossen levende schimmels, terwijl nog eens 25 soorten aan bod komen die facultatief op korstmossen leven of waarvan twijfelachtig is of ze op korstmossen voorkomen. Dit deel introduceert vier nieuwe geslachten (*Gyalectiphila*, *Llanorella*, *Pseudophaeoisaria* en *Stipititheca*), 53 nieuwe soorten, 11 nieuwe combinaties, twee nieuwe lectotypificaties en 13 nieuwe synoniemen. Het werk omvat verder fylogenetische analyses van geslachten waarvoor betrouwbare moleculaire gegevens over asexueel op korstmossen levende soorten beschikbaar zijn. [Meer informatie](#)

Lichenpedia - A Brief Compendium Kay Hurley

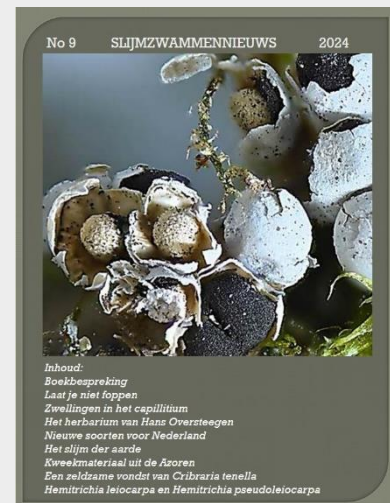
Lichenpedia is een onderhoudend en prachtig geïllustreerd A-Z-verhaal over de vreemde, obscure en opmerkelijke wereld van korstmossen, van hun unieke en essentiële rol in de natuur en de manier waarop ze worden gebruikt bij het verven, brouwen en maken van medicijnen tot de manier waarop ze schrijvers en kunstenaars hebben geïnspireerd, van Henry David Thoreau tot moderne schilders. Wel is de inhoud sterk gericht op Amerika.

[Meer informatie](#)

Slijmzwammennieuwsbrief nummer 9

De negende nieuwbrief opent met de bespreking van een nieuw myxomycetenboek van de Duitse slijmzwammendeskundige Andreas Kuhnt. (zie hierboven). 'Laat je niet foppen' gaat over boomwratten (*Lycogala* spp.), daarna volgt een stuk over zwellingen in het capillitium. In het voorjaar overleed Hans van Oversteegen die zich van 1998 tot 2008 had toegelegd op het verzamelen van slijmzwammen en een waardevol herbarium aanlegde en dat nu onder de loep genomen wordt. Er wordt een artikel gewijd aan het "Het slijm der aarde" door Geertje Geertsma die een aantal prachtige platen creëerde van slijmzwammen met behulp van een techniek op haar mobiele telefoon, welk op haar website te bewonderen zijn. Een aanbeveling! Ten slotte volgt weer een uitgebreid verslag over kweekmateriaal uit de Azoren. Klik [hier](#) voor een download van de Slijmzwammennieuwsbrief.

Interessant nieuwtje of bijzondere vondst

Ben je een interessant nieuwtje op paddenstoelengebied tegengekomen of heb je misschien wel een bijzondere vondst gedaan? Neem dan even contact met ons op door een email te sturen naar: [redactie](#) [journaal](#)

Excursies

Een overzicht van excursies in de komende periode kun je [hier](#) vinden.

Colofon

Het Maandjournaal Paddenstoelen is een digitale uitgave van de Nederlandse Mycologische Vereniging (NMV) en biedt een terugblik op het nieuws op paddenstoelengebied van de afgelopen maand en te verwachten gebeurtenissen van de komende maand. De redactie is in handen van Carolien Reindertsen en Jan Knuiman. Iedereen kan een gratis abonnement nemen op deze NMV-uitgave en dit ook weer opzeggen door een email te sturen naar: [abonnement](#)

Disclaimer

Deze NMV-uitgave is met grote zorg samengesteld. Desondanks kunnen er geen garanties gegeven worden met betrekking tot de volledigheid, juistheid of actualiteit van de gegeven informatie in deze uitgave. De NMV of de redactie van deze uitgave kan niet aansprakelijk gesteld worden voor de inhoud van deze informatie of voor de gevolgen van het gebruik daarvan. Aan de gegevens, zoals die in deze uitgave worden weergegeven, kunnen geen rechten worden ontleend.